מערך שיעור לציון 7 באוקטובר -חטיבת ביניים

"מה מחזיק חברה ברגע של שבר?"

שכבת גיל	ז-ט
משך השיעור	90 דקות
נושא מרכזי	חוסן חברתי, אחריות, שייכות וקהילה

רציונל

השיעור מזמין את התלמידים לבחון את מושג החוסן כתהליך חברתי: לא רק "להיות חזקים", אלא להישען, לפעול, ליצור משמעות ולהתארגן מחדש לאחר שבר. ציון 7 באוקטובר משמש מסגרת לשיחה על החברה והקהילה, תוך הימנעות משחזור אירועי טראומה ומתן מקום למורכבות, לזיכרון ולתקווה.

מטרות השיעור

- לחזק תחושת שייכות, אחריות הדדית ואמון בקבוצה.
- לאפשר עיסוק בחוסן מתוך חוויה תיאטרונית ולא מתוך שחזור האירועים.
- לזהות כיצד פעולות קטנות של יחידים יכולות להשפיע על קבוצה וקהילה.
- לפתח יכולת ביטוי באמצעות גוף, חלל, דימוי, תנועה וטקסט.
- לאפשר מרחב של תקווה, משמעות ופעולה משותפת.

עקרונות של מוגנות ורגישות

- אין לבקש מן התלמידים והתלמידות לספר חוויות אישיות, משפחתיות או טראומטיות.
- אין להמחיז אירועי אלימות, חטיפה, לחימה או פגיעה מן ה-7 באוקטובר.
- יש להבהיר מראש כי מותר לבחור לא לדבר, לצפות מן הצד או להשתתף בדרך חלופית.
- אם עולה שיתוף אישי משמעותי, יש להקשיב בקצרה ובאמפתיה, לא לחקור פרטים, ובהתאם לצורך לערב את גורמי התמיכה בבית הספר.
- הדגש בשיעור הוא על משאבים וכוחות: יחד, עזרה, קהילה, שייכות, אחריות ותקווה.

מהלך השיעור

שלב	זמן	מוקד פדגוגי	מהלך והנחיות למורה
1. פתיחה	10 דק'	הצבת מושגים מורכבים במרחב	כותבים בארבעה אזורים (או על הלוח): שבר, אחריות, שייכות, תקווה. התלמידים בוחרים מושג ועומדים לידו. בקבוצות שנוצרו משוחחים: מה הקשר בין המושג הזה לבין חברה שמתמודדת עם משבר? אוספים כמה משפטים למליאה, ללא דרישה לשיתוף אישי.
2. שאלת השיעור	5 דק'	משמעות החברה	כותבים על הלוח (או שואלים בע"פ): "מה מחזיק אנשים וחברה כשהמציאות מתערערת?" מדגישים שאין תשובה אחת, והמטרה היא לבחון אפשרויות דרך יצירה תיאטרונית.
3. קומפוזיציה מערכת/מכונה/אנסמבל	15 דק'	חוסן כהסתגלות של מערכת	בקבוצות של 6-7 יוצרים "מכונה אנושית" בעלת מטרה מסוימת (מכונת גלידה, מכונת שירים, מכונת עננים...) כל משתתף מוסיף תנועה וצליל. המכונה עובדת ועוברת בין שלושה מצבים: 1. מערכת מתפקדת 2. משהו משתבש אותה 3. המערכת מוצאת דרך חדשה לפעול. <u>שאלה</u>: האם חוסן הוא חזרה למה שהיה, או היכולת להשתנות ולהמשיך? (הקבוצות יכולות להיות אותן קבוצות שנוצרו בתרגיל הפתיחה, תלוי בגודל הקבוצה)
4. רגע לפני / רגע אחרי	20 דק'	שבר, שינוי ובנייה מחדש	כל קבוצה יוצרת שתי תמונות קפואות: קהילה לפני משבר ואותה קהילה לאחריו. אין להציג אירוע אלים עצמו. עובדים דרך מרחקים, מבטים, רמות, מוקדי כוח, מגע, חלל ריק וכיוון הגוף. מוסיפים תמונה שלישית: "מה מאפשר להמשיך?" (ניתן להציג בפני הכיתה או להמשיך הלאה לתרגיל הבא)
5. יצירה -מקהלה	25 דק'	ריבוי קולות ופעולה משותפת	כל קבוצה יוצרת קטע קצר המבוסס על משפטי פתיחה כגון: "חשבנו שאנחנו לבד...", "ואז מישהו...", "לא ידענו מה לעשות, אבל...",

			"מה שהחזיק אותנו היה...", "אני יכול/ה לעשות רק דבר קטן...", "כשאנחנו יחד...". אפשר לשלב טקסט, שתיקה, תנועה, מקהלה, חזרות ותמונות. (אפשר להיעזר בתמונות שהם כבר יצרו בתרגיל הקודם, או ליצור חדשות)
6. הצגות ושיח	10 דק'	קריאה תיאטרונית ורפלקציה	לאחר כל קטע הקהל מוזמן לציין: דימוי אחד שנשאר איתי, פעולה אחת של חוסן שזיהיתי, רגע שבו הקבוצה הייתה משמעותית יותר מהיחיד. נמנעים משיפוט של "נכון/לא נכון".
7. סיכום אישי	5 דק'	מעבר מתובנה לעמדה אישית-אזרחית	כותבים ללא חובה לשתף: "בתקופות של חוסר ודאות, הדבר שאני רוצה שהקהילה שלי תדע לעשות הוא..." או "כוח של קבוצה מתחיל כאשר...". <u>מסכמים</u>: חוסן אינו היעדר כאב, הוא היכולת להישען, לעזור, לפעול, ליצור משמעות ולהמשיך להיות קהילה.

שאלות אפשריות לשיח

- האם חוסן הוא חזרה לשגרה או יצירת שגרה חדשה?
- מה האחריות של היחיד כלפי הקבוצה, ומה האחריות של הקבוצה כלפי היחיד?
- מתי "ביחד" מחזק, ומתי הוא עלול לטשטש קולות שונים?
- איך אמנות ותיאטרון יכולים לסייע לקהילה לעבד זיכרון וליצור משמעות?
- מה ההבדל בין זיכרון, הנצחה ויצירה?

ציוד והיערכות

- חלל המאפשר עבודה פיזית וקבוצתית.
- לוח/מצגת להצגת ארבעת המושגים ושאלת השיעור.
- דפים וכלי כתיבה לסיכום האישי.

התאמות אפשריות

- אפשר לאפשר לקבוצות לבחור בין יצירה פיזית, טקסטואלית או מבוססת צליל.
- בכיתה שבה יש קרבה אישית ישירה לאירועים, מומלץ לעבוד בדימויים מופשטים יותר ולהימנע מסיפורים ריאליסטיים.
- ניתן להאריך את שלב היצירה ולצמצם את ההצגות למספר קבוצות, כאשר שאר הקבוצות משתפות בתהליך ולא בתוצר מלא.

הערכה ומשוב

ההערכה מתמקדת באיכות החשיבה והבחירות התיאטרוניות: כיצד הוצגו יחסים בין יחיד לקבוצה, כיצד נבנה המעבר משבר לפעולה, וכיצד נעשה שימוש בכלים תיאטרוניים ליצירת משמעות. אין להעריך חשיפה אישית או עמדה רגשית מסוימת.

דגשים למורה לאחר השיעור

- לשים לב לתלמידים שנראו מוצפים, נסוגים או חריגים בהתנהגותם ולפעול בהתאם לנהלי בית הספר.
- לא לחייב "סגירה חיובית". אפשר לסיים בתחושת מורכבות לצד תחושת שייכות וכוח.
- אפשר להמשיך את התהליך בשיעור נוסף שיעסוק בקהילה, פעולה אזרחית, זיכרון או יצירה מתוך תקווה.

הערה: המערך מיועד לשימוש פדגוגי גמיש. מומלץ להתאים את הניסוח והעומק למאפייני הכיתה, להיכרות עם התלמידים ולהנחיות בית הספר ביום הזיכרון/הציון.